MALAKA OSHIRISH INSTITUTI JISMONIY TAYYORGARLIK SIKLI O‘QITUVCHISI KATTA LEYTENANT

Joraboyev Mirzamurod Toravoy ogli

Sun’iy intellektning kiberjinoyatchilining oldini olishdagi ahamiyati

https://doi.org/10.5281/zenodo.21126984

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 26-iyun 2026 yil
Ma’qullandi: 28- iyun 2026 yil
Nashr qilindi: 30- iyun 2026 yil

KEYWORDS

Yangi va murakkab usullar Kiberjinoyatchilik tez rivojlanayotgan soha bo‘lib, jinoyatchilar doimo yangi usullarni ishlab chiqib, xavfsizlik tizimlarini aldashga harakat qilmoqda.

ABSTRACT

Bugungi kunda kiberjinoyatchilik butun dunyo miqyosida jiddiy tahdidga aylangan. Internetning keng tarqalishi va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi kiberjinoyatlar sonining ortishiga olib keldi. Kiberjinoyatchilik, masalan, shaxsiy ma’lumotlarni o‘g‘irlash, kompyuter tizimlariga noqonuniy kirish, firibgarlik va tarmoq hujumlari kabi turli shakllarda yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli, kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish jiddiy ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish jarayonidagi asosiy muammolar va sun’iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari haqida so‘z boradi. Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishdagi muammolar.

Bugungi kunda kiberjinoyatchilik butun dunyo miqyosida jiddiy tahdidga aylangan. Internetning keng tarqalishi va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi kiberjinoyatlar sonining ortishiga olib keldi. Kiberjinoyatchilik, masalan, shaxsiy ma’lumotlarni o‘g‘irlash, kompyuter tizimlariga noqonuniy kirish, firibgarlik va tarmoq hujumlari kabi turli shakllarda yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli, kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish jiddiy ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish jarayonidagi asosiy muammolar va sun’iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari haqida so‘z boradi. Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishdagi muammolar

Yangi va murakkab usullar Kiberjinoyatchilik tez rivojlanayotgan soha bo‘lib, jinoyatchilar doimo yangi usullarni ishlab chiqib, xavfsizlik tizimlarini aldashga harakat qilmoqda. Kiberxurujlar, phishing, trojan viruslari va botnet tarmoqlari kabi turli xil hujum usullari mavjud. Bu jinoyatchilarni aniqlash va ushlash jarayonini juda murakkablashtiradi.

Global xususiyat Kiberjinoyatchilik global muammo hisoblanadi, chunki internet orqali jinoyatlar mamlakatlar o‘rtasida cheksiz tarzda tarqalishi mumkin. Bu esa milliy va xalqaro huquqni buzish, sud ishlarini va jinoyatchilarni jazolashni qiyinlashtiradi. Kiberjinoyatlar ko‘pincha chegaralarni bilmaydi, bu esa xalqaro hamkorlikni ta’minlashda to‘siqlar yaratadi[1].

[1] Badaoui, M., & Khoukhi, L. (2021). "Artificial Intelligence for Cybersecurity: Techniques, Applications, and Challenges." Springer.

Resurslar va mutaxassislar etishmasligi Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishda davlatlar va xususiy sektorlar ko‘pincha etarli resurslar va malakali mutaxassislarga ega emas. Texnologiyalar juda tez o‘zgarib borayotganligi sababli, mutaxassislarning doimiy ravishda yangilanib turishi zarur, bu esa qo‘shimcha resurslar talab qiladi.

Maxfiylik va huquqlarni himoya qilish Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishda ko‘pincha fuqarolarning shaxsiy hayoti va ma’lumotlarini himoya qilish bilan bog‘liq muammolar yuzaga keladi. Xavfsizlikni ta’minlash uchun tizimlarga kirish va ma’lumotlarni tekshirish kerak bo‘lsa-da, bu holat maxfiylik va huquqlarni buzmaslik nuqtai nazaridan murakkabliklar yaratadi.

Sun’iy intellektning kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishdagi afzalliklari hujumlarni aniqlash va oldini olish Sun’iy intellekt algoritmlari xavfsizlik tizimlarida foydalanuvchi xatti-harakatlarini tahlil qilish va anomal faoliyatni aniqlashda samarali ishlaydi. Masalan, kompyuter tizimlarida o‘zgarishlarni kuzatib boruvchi SI algoritmlari kiberxurujlarni vaqtida aniqlab, oldini olish imkoniyatini beradi. Ular foydalanuvchi xatti-harakatlarini o‘rganib, shubhali va noma’lum faoliyatlarni avtomatik tarzda tahlil qilishi mumkin.

Avtomatlashtirilgan tahlil va ma’lumotlarni qayta ishlash Sun’iy intellekt yordamida katta hajmdagi ma’lumotlar tez va samarali tarzda tahlil qilinadi. Kiberjinoyatchilar tomonidan amalga oshirilgan xatti-harakatlar odatda ma’lumotlar bazalarida kuzatiladi. SI tizimlari bu ma’lumotlarni avtomatik ravishda qayta ishlab, jinoyatlarni aniqlash jarayonini tezlashtiradi. Bu esa tahlil qilishda inson faktori tufayli yuzaga keladigan xatoliklarni kamaytiradi[2].

Tarmoqni kuzatish va monitoring qilish. Sun’iy intellekt yordamida tarmoqdagi barcha faoliyatlar, jumladan, xakerlik hujumlarini aniqlash va ularni bartaraf etish osonlashadi. SI tizimlari tarmoqdagi noxush harakatlarni tezda aniqlab, avtomatik ravishda himoya choralarini ko‘rish imkoniyatini yaratadi. Bunday tizimlar tarmoqni 24/7 monitoring qilib, har qanday xavf-xatarni aniqlashda eng yaxshi yordamchi bo‘ladi.

Kiberjinoyatchilarni izlash va ushlashda yordam. Sun’iy intellekt kiberjinoyatchilarni izlashda va ularni ushlashda yordam beradigan qator vositalar yaratishga imkon beradi. SI tizimlari jinoyatchilarning onlayn faoliyatini tahlil qilib, ularning identifikatsiyasini osonlashtiradi. Shuningdek, bu texnologiyalar kiberjinoyatlarni tekshirish va jinoyatlarni hal qilish jarayonida vaqtni qisqartirishga yordam beradi[3].

Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish dunyodagi barcha davlatlar uchun jiddiy muammo hisoblanadi. Yangi texnologiyalar va jinoyatchilarning murakkab usullari bu kurashni yanada qiyinlashtiradi. Shu bilan birga, sun’iy intellektning imkoniyatlaridan foydalanish, kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishda sezilarli afzalliklar yaratadi. Hujumlarni aniqlash va oldini olish, avtomatlashtirilgan tahlil va ma’lumotlarni qayta ishlash, tarmoqni monitoring qilish va jinoyatchilarni izlash kabi afzalliklar SI texnologiyalarini kiberxavfsizlikda muhim vositaga aylantiradi. Shu sababli, davlatlar va kompaniyalar sun’iy intellektni o‘z xavfsizlik tizimlariga integratsiya qilishni davom ettirishlari zarur.

Adabiyotlar:

1. Cybersecurity Ventures. “Cybercrime Report 2023”. (2023).

[2] Buczak, A. L., & Guven, E. (2016). "A Survey of Data Mining and Machine Learning Methods for Cyber Security Intrusion Detection." IEEE Communications Surveys & Tutorials.

[3] Kshetri, N. (2017). "1 Cybercrime and Cybersecurity in the Age of Cloud Computing." Springer International Publishing.

2. Badaoui, M., & Khoukhi, L. (2021). "Artificial Intelligence for Cybersecurity: Techniques, Applications, and Challenges." Springer..
3. Gartner. “AI in Cybersecurity: Annual Report”. (2023).
4. Buczak, A. L., & Guven, E. (2016). "A Survey of Data Mining and Machine Learning Methods for Cyber Security Intrusion Detection." IEEE Communications Surveys & Tutorials.
5. Kshetri, N. (2017). "1 Cybercrime and Cybersecurity in the Age of Cloud Computing." Springer International Publishing.